

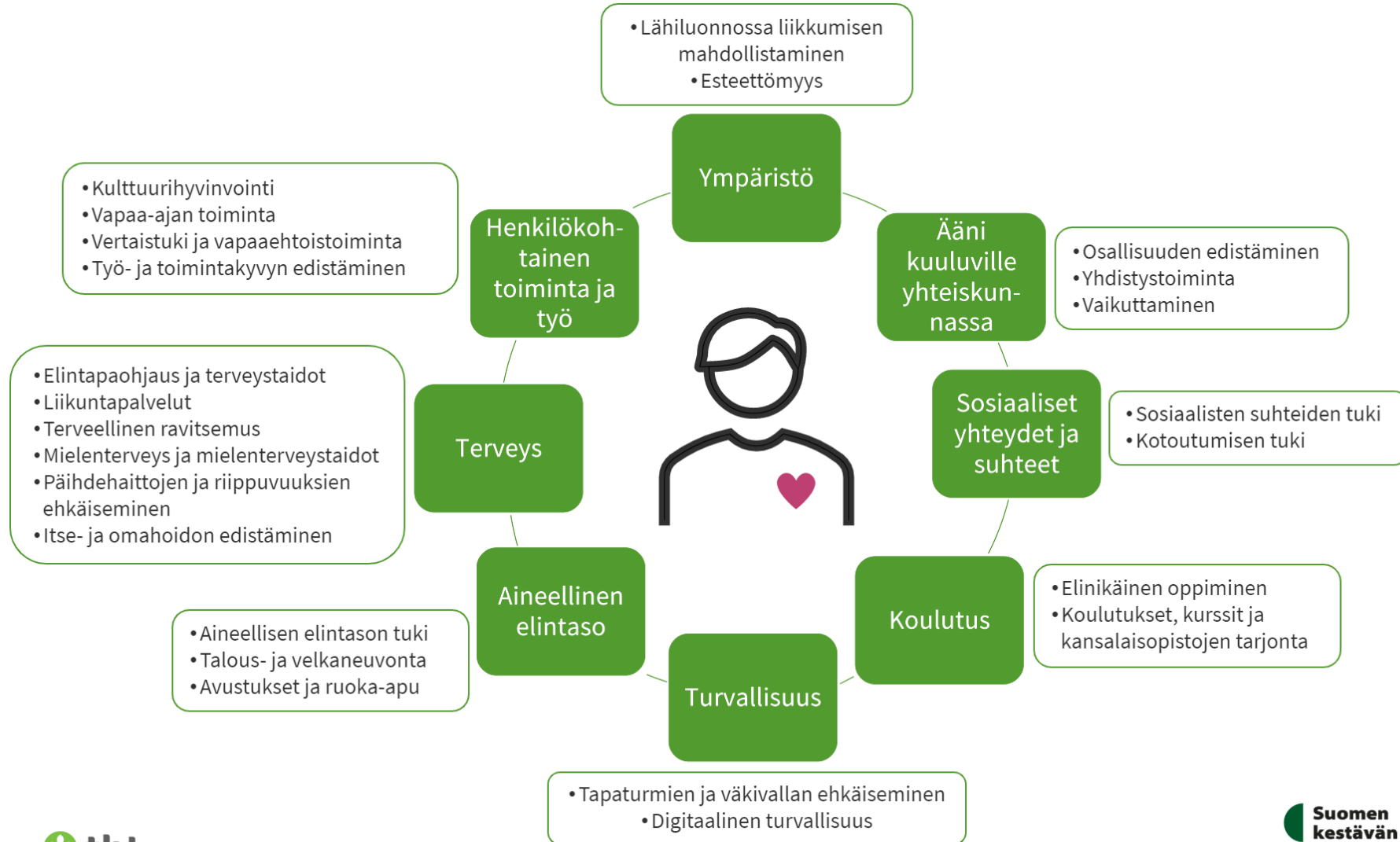
ORIVÄSI

Hyvinvointitilinpäätös vuodelta 2023

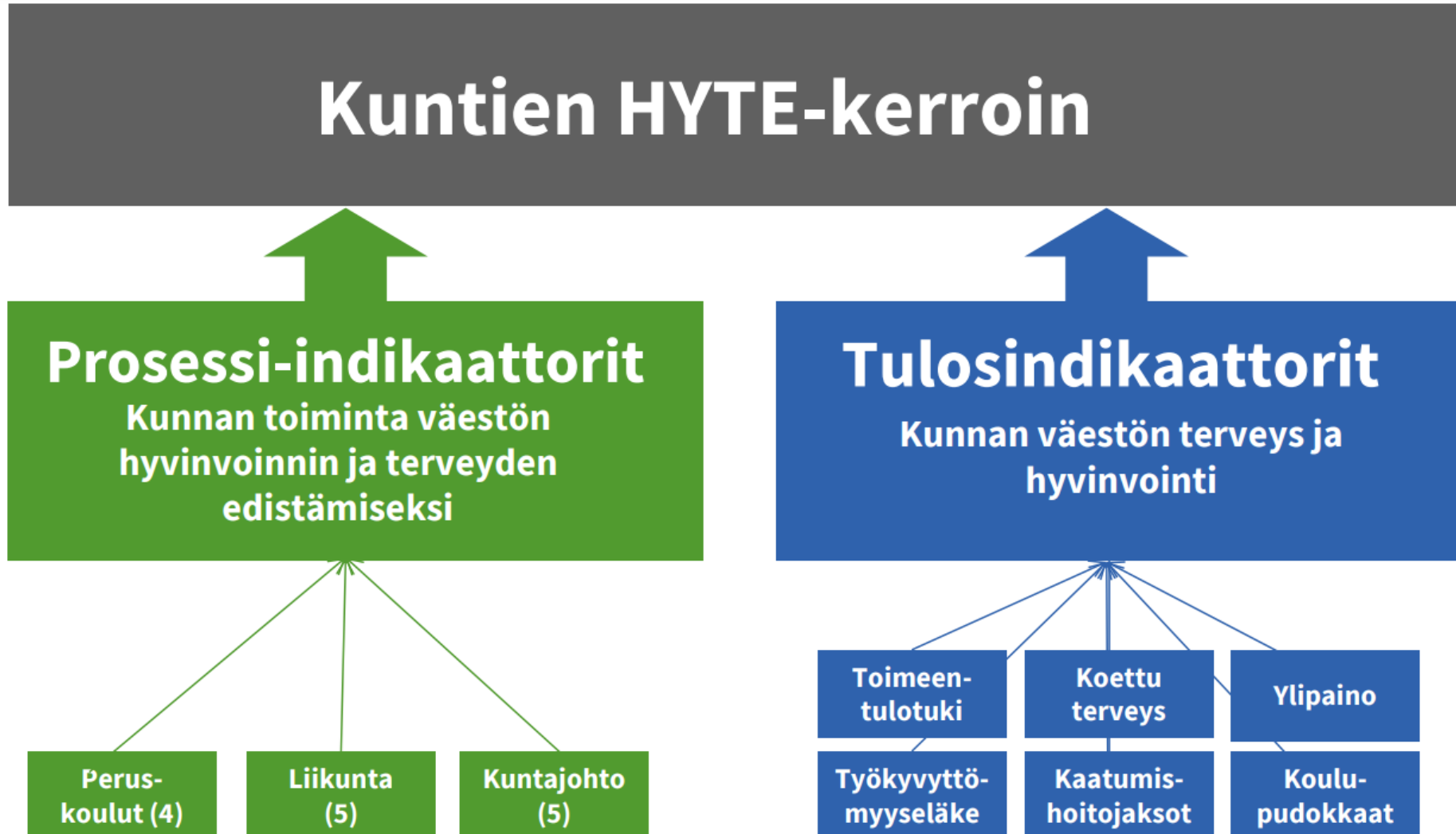
Hyvinvointijohtaja Tuija Peurala

17.6.2024

Hyvinvoinnin osa-alueet

Hyte-kerroin / Orivedellä n. 165.000 €

Oriveden asukkaat

- Orivedellä huoltosuhde on noussut tasaisesti viimeisen kymmenen vuoden aikana; vuonna 2012 huoltosuhde oli 68,3 ja vuonna 2022 vastaava luku oli jo 84,5. Nousu on selvästi nopeampaa kuin kaupunkiseudulla keskimäärin, mutta hitaampaa kuin Ylä-Pirkanmaalla.
- Työllisten määrä on pysynyt lähes ennallaan viimeisen 10 vuoden aikana. Vuonna 2022 työllisten määrä 15-74 vuotiaista oli 39 %. Tämä on 4,9 %-yksikköä vähemmän kuin Suomessa keskimäärin.
- Lapsiperheiden osuus kaikista perheistä on Orivedellä pysynyt vakaana viime vuosien ajan, mutta tarkasteltaessa asiaa kymmenen vuoden aikajanelalla, lapsiperheiden osuus on pienentynyt 3,4 %-yksikköä.
- Vuonna 2022 kaikista orivesiläisistä perheistä yhden vanhemmat perheitä oli 21,8 %. Tämä on 1,8 %-yksikköä vähemmän kuin Suomessa keskimäärin.
- Vuonna 2022 orivesiläisistä kotitalouksista yhden hengen kotitalouksia oli 43,9 %. Tämä on 2,5 %-yksikköä vähemmän kuin Suomessa keskimäärin.
- Vuonna 2022 orivesiläisistä 13,9 % kuului pienituloisiin kotitalouksiin. Tämä on 0,5 %-yksikköä suurempi kuin Suomessa keskimäärin.
- Vuonna 2022 lasten pienituloisuusaste oli 10,7 %. Tämä on 1 %-yksikköä pienempi kuin Suomessa keskimäärin.
- Vuonna 2022 muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea puhuvien orivesiläisten osuus oli 19,5/1000 asukasta kohti. Määrä on selvästi pienempi kuin koko Suomessa tai verrokkialueilla keskimäärin.

Keskeisiä huomioita orivesiläisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista ORIVESI

- Suurin osa lapsista ja nuorista voi hyvin, mutta eriarvoisuus näkyy myös Orivedellä ja ongelmat kasaantuvat usein samoille lapsille/perheille.
- Lasten ylipaino on Orivedellä yleisempää kuin Suomessa keskimäärin. 2–6-vuotiaiden osalta ero Oriveden ja koko maan osalta oli suurinta (Orivesi 26,5 %, koko maa 19,1 %), mutta ero kaventuu lasten iän noustessa. 7–12-vuotiaiden osalta BMI:n perusteella ylipainoisia oli 28,5 % ikäluokista, kun vastaava osuus koko Suomessa oli 23,5 % ja 13–16-vuotiaista ylipainoisten osuus on Orivedellä 26,4 % ja koko maassa 24,8 %.
- Move-mittauksen mukaan 5.-luokkalaisista 51 %:lla (koko maa 37 %) ja 8.-luokkalaisista 29 %:lla (koko maa 40 %) fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla kaikki mittaustulokset huomioiden.
- Kouluterveyskyselyn mukaan vähintään tunnin päivässä liikkuvia lapsia on 4.–5.-luokkalaisista 45 %, 8.–9.-luokkalaisista 21 % ja lukiolaisista 13 %. Orivesiläiset 4.–5.-luokkalaiset liikkuvat hieman enemmän kuin koko Suomessa keskimäärin (43 %), mutta 8.-9.-luokkalaisten ja lukiolaisten osalta Oriveden nuorten liikunta-aktiivisuus on vähäisempää kuin Suomessa keskimäärin (8.-9.-lk 25 %, lukiolaiset 20 %).
- Tutkimukset osoittavat, ettei lasten ja nuorten suositusten mukainen kokonaisliikuntamäärä täyty ja jopa seuroissa harrastavista iso osa liikkuu riittämättömästi, koska arkiliikunta on vähentynyt merkittävästi. Pienillä teoilla ja valinnoilla arjessa on valtava merkitys: aikuiset voivat kannustaa lapsiaan liikkumaan kävellen tai pyörällä, rajoittamalla ruutuaikaa ja tarjoamalla vaihtoehtoja tekemistä, liikkumalla lasten kanssa ja jakamalla vastuuta arkiaskareista myös lapsille. Lapsille ja nuorille ominaista liikkumista ovat myös puissa kiipeily, hyppely, tasapainoilu, pulkkamäet, lumisota ja muut leikit. Myös koululiikunnan, aktiivisen välituntitoiminnan ja kerhotoiminnan (mm. ”höntsyliikunta”) kehittäminen on keskeistä.

Keskeisiä huomioita orivesiläisten lasten ja **ORIVESI** nuorten hyvinvoinnista / 4.-5. luokat

- 4.–5.-luokkalaiset oppilaat ovat tyytyväisempiä elämäänsä kuin vastaavan ikäiset lapset Suomessa keskimäärin, mutta oppilaat pitävät koulunkäynnistä muita ikätovereitaan vähemmän. On myös huolestuttavaa, että orivesiläisistä lapsista keskivertoa useampi ilmoittaa, että välitunnit pelottavat heitä ja myös empatiataidot ovat heikommalla tasolla kuin samanikäisillä suomalaisilla lapsilla keskimäärin.
- Orivesiläisistä 4.–5.-luokkalaisista tytöistä 8 % ja pojista 3 % tuntee itsensä usein yksinäiseksi (koko maa: tytöt 5 % ja pojat 2,8 %)
- 4.–5.-luokkalaisista oppilaista 25 %:lla oli mielialaan liittyviä ongelmia kahden viimeisen viikon aikana. (koko maa 23,4 %)
- Orivesiläisistä 4.–5.-luokkalaisista pojista 8 % ilmoittaa, että on käyttänyt jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta vähintään kerran. Tyttöjen osalta vastaava luku on 1 %. (koko maa: pojat 7,6 % ja tytöt 3,4 %)
- 4.–5.-luokkalaisista tytöistä 30 % ja pojista 35 % ilmoittaa, etteivät he syö joka arkiamu aamupalaa. Tytöistä 55 % ja pojista 51 % ilmoitti, että he syövät pääruokaa kaikkina koulupäivinä. Oppilaista 45 % ilmoitti, että koululounas on maultaan hyvää.
- Kun 4.–5.-luokkalaisten tuloksia verrataan vuoden 2021 tilanteeseen, tulokset ovat heikentyneet monelta osin. Lapsien yksinäisyys välitunneilla on lisääntynyt, useampi oppilas on ilmoittanut osallistuneesta muiden kiusaamiseen aiempaa useammin ja myös fyysisen uhan tunne sekä kokemukset seksuaalisesta ehdottelusta, viestittelystä tai kuvamateriaalin näyttämisestä on lisääntynyt kuluneen kahden vuoden aikana. Lapset ovat myös ilmoittaneet pitävänsä koulunkäynnistä selvästi vähemmän kuin vuonna 2021.

Keskeisiä huomioita orivesiläisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista / 8.-9. luokat

- 8.–9.-luokkalaisten osalta monet elämänlaatua mittaavat tekijät ovat paremmin kuin Suomessa keskimäärin. Orivesiläiset nuoret kokevat olevansa tyytyväisiä elämään, elämällä on tarkoitus, he kokevat olevansa tarpeellisia muille ja pystyvänsä vaikuttamaan elämänsä kulkuun useammin kuin suomalaiset 8.-9.-luokkalaiset keskimäärin. Myös ahdistuneisuutta ja seksuaalista häirintää julkisessa tilassa on kokenut harvempi kuin Suomessa keskimäärin. Myös ilman läheistä ystävää olevien nuorten määrä on Orivedellä pienempi kuin Suomessa keskimäärin.
- Orivesiläisistä 8.–9.-luokkalaisista tytöistä 27 % ja pojista 6 % on kohtalainen tai vaikea ahdistus (koko maa: tytöt 34 % ja pojat 8 %). Tytöistä 38 %:lla on ollut vähintään kaksi viikkoa kestänyt masennusoireilu, kun poikien vastaava luku on 12 % (koko maa tytöt 37 % pojat 14 %). Tytöt kokevat myös poikia enemmän koulu-uupumusta (tytöt 19 %, pojat 13 %) ja nukkuvat poikia useammin arkisin alle 8 tuntia (tytöt 49 %, pojat 31 %).
- Orivesiläiset 8.-9. –luokkalaiset pojat käyttävät päihteitä selvästi enemmän kuin suomalaiset 8.–9.-luokkalaiset pojat keskimäärin. Tyttöjen osalta tulokset ovat samanlaiset kuin maassa keskimäärin. Orivesiläisistä pojista 8 % ja tytöistä 3 % ilmoitti, että he käyttävät alkoholia viikoittain. Sama määrä oppilaita ilmoitti myös tupakoivansa päivittäin. Pojista 11 % ja tytöistä 6 % ilmoittaa, että on kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran. Vuonna 2021 huumekekeiluista oli pojista 15 %:lla ja tytöistä 9 %:lla.
- Orivesiläisten nuorten perhepiirin jäsenet hankkivat alaikäisille alkoholijuomia useammin kuin Suomessa keskimäärin (51 % ilmoitti, että sai viime käyttökerralla alkoholin perhepiiristä).
- 8.–9.-luokkalaiset oppilaat syövät karkkia ja suklaata päivittäin harvemmin kuin koko maassa keskimäärin ja myös riski sairastua syömishäiriöön on muuta maata pienempi. Huolestuttavaa sen sijaan on se, että orivesiläiset oppilaat juovat energiajuomia enemmän kuin samanikäiset oppilaat Suomessa keskimäärin.
- 8.–9.-luokkalaisista tytöistä 53 % ja pojista 29 % ilmoittaa, etteivät he syö joka arkiamu aamupalaa. Tytöistä 53 % ja pojista 23 % ilmoitti, etteivät he syö koululounasta päivittäin
- Oriveden 8-9.-luokkalaiset antavat muuta maata heikompia arvioita luokan työrauhasta ja ilmapiiristä sekä siitä, että he ovat saaneet opettajilta välittävää ja oikeudenmukaista kohtelua.

Keskeisiä huomioita orivesiläisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista / lukion 1.-2. luokat

- Lukiolaisten vastaukset ovat monelta osin hyvin samansuuntaisia kuin 8.–9.-luokkalaistenkin. Kokemus kouluuyhteisöön kuulumisesta on muuta Suomea parempi. Myös ahdistuneisuutta, seksuaalista häirintää ja oppimisen haasteita koetaan harvemmalla kuin Suomessa keskimäärin. On ilahduttavaa, että vastaajista 95,5 % ilmoitti, että he saavat tarvittaessa luokanvalvojaltaan tukea oppimiseen ja koulunkäyntiin.
- Myös lukion osalta luokan työrauha ja ilmapiiri sekä kokemus opettajien oikeudenmukaisuudesta ovat huonompia kuin Suomessa keskimäärin ja tulokset ovat heikentyneet vuodesta 2021.
- On myös huolestuttavaa, että kouluterveyskyselyn mukaan Oriveden lukiossa koulukiusaaminen on yleisempää kuin Suomessa keskimäärin ja kiusattujen osuus on kasvanut merkittävästi vuoden 2021 tilanteesta. Lukiolla on tehty toimenpiteitä kyselyn laatimisen jälkeen ja koulun oman kiusaamiskyselyn mukaan tilanne on saatu hallintaan.
- Myös kokemukset omasta tarpeellisuudesta, mahdollisuudesta tavoitella itselle tärkeitä asioita ja tyytyväisyys elämään ovat heikommalla tasolla kuin Suomessa keskimäärin.
- Positiivista on, että koulu-uupumus, sosiaalinen ahdistus ja seksuaalisen häirinnän kokemukset ovat vähentyneet vuodesta 2021.
- Oriveden lukiolaisista 19 % kärsii kohtalaisesta tai vaikeasta ahdistuneisuudesta (koko maa 21 %) ja 28 %:lla on ollut vähintään kaksi viikkoa jatkuneita masennusoireita (koko maa 24 %).
- Lukiolaiset ovat kokeilleet huumausaineita tai käyttävät säännöllisesti alkoholia tai nuuskaa harvemmin kuin suomalaiset lukiolaiset keskimäärin. Myös täysin raittiiden osuus on selvästi korkeampi kuin Suomessa keskimäärin.

Keskeisiä huomioita orivesiläisten aikuisten hyvinvoinnista

- Vuoden 2023 aikana työllisyyskehitys heikkeni ja se näkyi koko Pirkanmaan tasolla työttömien määrän lisääntymisenä, työllistymistä edistävässä palveluissa olevien vähentymisenä sekä avoimien työpaikkojen määrien pienentymisenä. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli pienimmillään elokuussa 7,0 %, mutta vuoden vaihteessa se nousi 10,2 %. Erityisesti työttömyys näkyi nuorten ikäryhmässä.
- SeutuLiike-ohjelman toteuttaman tutkimuksen mukaan liikkumattomuuden vuotuiset kokonaiskustannukset ovat Orivedellä n. 7 miljoonaa euroa.
- Orivedellä sairastetaan keskimääräistä enemmän diabetesta, sepelvaltimotautia sekä nivelreumaa. Diabetes lisää myös monien vakavien terveysongelmien riskiä (mm. sydän- ja verisuonitaudit). Jatkossa tulee erityisesti kiinnittää huomiota siihen, että diabeteksen ja sepelvaltimotaudin esiintyvyyttä voidaan ehkäistä merkittävästi oikeanlaisella ravitsemuksella ja riittäväällä liikunnalla. Väestön ravitsemusta, painonhallintaa ja liikuntaa muokkaavien toimenpiteiden kustannukset ovat alhaiset niillä saavutettuihin terveyshyötyihin nähden.
- Erityiskorvattaviin lääkkeisiin diabeteksen vuoksi oikeutettuja 40 vuotta täyttäneitä oli Orivedellä 14,4 % vastaavan ikäisestä väestöstä. Koko Suomessa vastaava osuus oli 11,8.
- Tuki- ja liikuntaelin sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä sai Orivedellä 1,7 % työikäisistä kuntalaisista. Vastaava luku koko maassa ja Pirkanmaalla on 0,9 %. Oriveden ikävakioitu tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi on 108 % (koko maa 100 %) ja jos ikää ei oteta huomioon, indeksi on 125 %.
- Mielen terveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä vuonna 2022 sai 3,4 % työikäisistä Orivedellä. Vastaava osuus koko Suomessa oli 2,9 %.
- Mielen terveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden osuus on kasvanut Orivedellä viimeisen kymmenen vuoden aikana merkittävästi enemmän kuin verrokkialueilla. Vuonna 2014 mielen terveysperusteisesti orivesiläisistä työikäisistä sairauspäivärahaa sai 19,2 / 1000 henkilöä kohti ja vuonna 2022 luku oli jo 42,4. Vuonna 2022 koko maan keskiarvon ollessa 31,2 / 1000 asukasta kohti. Myös mielen terveyspalvelujen avohoitokäyntejä on Orivedellä muuta maata enemmän (Orivesi 755/1000 as., koko maa 532/1000 as).

Keskeisiä huomioita orivesiläisten ikäihmisten hyvinvoinnista

- 75 vuotta täyttäneitä asukkaita oli vuonna 2022 Orivedellä 15,8 % ja väestöennusteen mukaan vastaava luku vuonna 2025 tulee olemaan 17,9 % ja vuonna 2040 jo 24 %.
- Vuonna 2022 75 vuotta täyttäneistä orivesiläisistä 92,9 % asui kotona. Kotona asuvien määrässä on ollut hienoista nousua (2020: 91,8 % ja 2017: 90,1 %).
- Yksinasuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus on laskenut hieman viime vuosien aikana. Vuonna 2022 45,5 % orivesiläisistä ikäihmisistä asui yksin (2019: 47,1 %). Osuus on sama kuin koko Suomessa keskimäärin.
- Vuonna 2022 ympärivuorokautisessa palveluasumisessa asui 5,3 % 75 vuotta täyttäneistä orivesiläisistä. Vastaava luku Pirkanmaalla oli 6,7 % ja koko maassa 6,4 %.
- Vastaavasti omaishoidon tuen piirissä oli vuonna 2022 hieman enemmän yli 75-vuotiaita Orivedellä (4,9 %) kuin Pirkanmaalla (3,7 %) ja koko maassa (4,3 %) keskimäärin.
- Yli 65 -vuotiaiden kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksoja on ollut Orivedellä koko kymmenen vuoden seurantajakson ajan enemmän kuin koko Suomessa tai verrokkialuille (tämä on yksi hyte-kertoimen indikaattori).
- Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneiden prosenttiosuus vastaavan ikäisestä väestöstä on Orivedellä ollut kymmenen vuoden seurantajakson ajan hieman alhaisempi kuin verrokkiryhmissä.
- Positiivista Oriveden osalta tunnusluvuissa on se, että täyttä kansaneläkettä saaneiden määrä on laskenut tasaisesti vuodesta 2008 alkaen. Vuonna 2023 Orivedellä täyttä kansaneläkettä sai 1,0 % 65 vuotta täyttäneistä, kun vastaava luku koko Suomessa on 1,7 %.

Mitä tulisi tehdä, jotta asukkaiden hyvinvointi lisääntyisi?

- liikkumattomuus

Toimenpide-ehdotuksia:

- Tietoisuuden ja oman vastuun lisääminen kuntalaisten keskuudessa (mm. tiedotus, elintapaohjausta/liikuntaneuvontaa kaiken ikäisille riskiryhmään kuuluville, erilaiset kampanjat)
- Saavutettavat ja monipuoliset liikuntapalvelut ja -paikat (mm. eritasoisia liikuntaryhmiä, perheliikunnan kehittäminen, yhteistyön lisääminen 3. sektorin kanssa, kohtuulliset hinnat, asiakasystävälliset aukioloajat, omatoimiaikojen lisääminen)
- Eri ikäisten kannustaminen arkiliikuntaan (mm. esteetön, liikkumaan houkutteleva ympäristö (mm. koulujen pihat, penkit yleisimmille jalankulkuväylille) ja turvalliset kulkuväylät (mm. talvikunnossapito), koulu- ja työmatkaliikuntaan kannustaminen, lähiliikuntamahdollisuuksien/ luontokohteiden kehittäminen, liikunnan lisääminen entisestään varhaiskasvatukseen ja koulun arkeen, kannustetaan työpaikkoja kehittämään henkilöstön tyhy-liikuntaa, erilaiset tempaukset/retket/teemaviikot, vapaaehtoistoiminnan kehittäminen mm. liikuntakaveritoiminta)
- 3. sektorin toiminnan tukeminen ja kehittäminen resurssien mukaan (mm. riittävät ja edulliset tilat toimintaan, eri ikäisten ja eri lajien ”höntsyryhmien” kehittäminen, tempaukset/tapahtumat/tutustumispäivät sekä ajantasaisen ja saavutettavan tiedotuksen kehittäminen, jotta kaikki ovat tietoisia seurojen ja yhdistyksien liikuntatarjonnasta)

Mitä tulisi tehdä, jotta asukkaiden hyvinvointi lisääntyisi?

– lasten ja nuorten pahoinvointi

Toimenpide-ehdotuksia:

- Yleinen asenneilmapiiri lapsiystävälliseksi ja koko kylä kasvattaa -mentaliteetin vahvistaminen (jo yksi merkityksellinen ja turvallinen aikuinen voi riittää, jokainen kuntalainen voi tehdä tässä oman osansa).
- Lasten ja nuorten sosiaalisia taitoja ja tunnetaitoja tulee kehittää entistä vahvemmin ja johdonmukaisemmin jo varhaiskasvatuksesta lähtien. Tätä työtä tekevät kaikki lasten ja nuorten kanssa toimivat tahot.
- Koulujen välituntitoiminnan kehittäminen yhteistyössä kaupungin muiden toimijoiden ja 3. sektorin kanssa (mm. yksinäisyys välitunneilla, kiusaamisen ehkäisy).
- Laadukkaat ja tarpeenmukaiset peruspalvelut (mm. varhaiskasvatus, opetus- ja koulutuspalvelut).
- Laadukkaat ja tarpeenmukaiset vapaa-ajan palvelut (mm. monipuolinen tarjonta, joka perustuu lasten/nuorten toiveisiin, tapahtumat/lyhytkestoinen toiminta lasten nuorten toiveiden mukaisesti, kohtuulliset hinnat, kesäkerhot/leirit).
- Riittävästi resursoitu nuorisotyö, joka muuntuu ketterästi ajan ilmiöiden ja nuorten tarpeiden mukaisesti.
- Ennalta ehkäisevän päihdetyön kehittäminen, mm. eri tahojen (nuoret, vanhemmat, työntekijät) tietoisuuden lisääminen riippuvuuksista (päihteet, netti, pelaaminen) ja niihin liittyvistä ilmiöistä (esim. nuorten käyttämä kieli, internet-sivustot). Ennaltaehkäisevä päihdetyö aloitettava jo alakouluikäisten parissa.
- Seudullisen yhteistyön kehittäminen (mm. hyvien käytänteiden jakaminen, digitaalinen nuorisotyö, yhteiset tapahtumat/teemaviikot, erityosaamisen jakaminen).
- 3. sektorin toiminnan tukeminen ja kehittäminen resurssien mukaan.
- Tiivis yhteistyö hyvinvointialueen kanssa lasten ja nuorten palveluissa (mm. perhekeskustoiminta).
- Lasten ja nuoren osallisuuden ja kuulluksi tulemisen tunteen vahvistaminen eri menetelmin.

Mitä tulisi tehdä, jotta asukkaiden hyvinvointi lisääntyisi?

– kuntalaisten eriarvoisuuden lisääntyminen

Toimenpide-ehdotuksia:

- Sosiaalinen vahvistaminen on keskeistä kaikissa ikäluokissa
- Laadukkaat ja tarpeenmukaiset työllisyyspalvelut. Osa-työkykyisten työllistämisen kehittäminen yhteistyössä työnantajien kanssa, palkkatukimahdollisuuksien monipuolinen hyödyntäminen.
- Laadukkaat ja saavutettavat vapaa-ajan palvelut (mm. monipuolinen tarjonta, kohtuulliset hinnat, ilmaiset tapahtumat).
- Tarjotaan mahdollisuus myös ilmaiseen harrastukseen tai kulttuuritapahtumaan vähävaraisille kuntalaisille esim. Kaiku-kortin avulla
- Ennalta ehkäisevän päihdetyön kehittäminen myös aikuisten keskuudessa
- Tiivis yhteistyö hyvinvointialueen kanssa ns. yhdyspinnoilla (mm. ennaltaehkäisevä päihdetyö, maahanmuuttajien kotouttaminen, ikäihmisten toimintakyvyn ylläpito)
- 3.sektorin toimijoiden tukeminen resurssien mukaan (mm. työttömien yhdistys, A-kilta, eläkeläis- ja potilasjärjestöt)
- Yksinäisyyden vähentäminen (mm. kohtaamispaikat, harrastustoiminta, 3.sektorin ja seurakunnan toiminta esim. ystävätoiminta, kulttuuri/liikuntaluotsi)
- Ilkivallan ja lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisy ja tiivis yhteistyö hyvinvointialueen kanssa (mm. kaupunki on mukana Pirkanmaan ennaltaehkäisevän väkivaltatyönverkostossa, ilkivallan aktiivinen selvittäminen yhteistyössä poliisin kanssa, henkilöstön koulutus varhaisesta puuttumisesta / eri toimintamalleista)
- Digitaitojen kehittäminen ja tuen antaminen (esim. OSKO:n kurssit, 3.sektorin toimijat)
- Osallisuuden edistäminen eri keinoin

The logo consists of the word "ORIVÄSI" in white, uppercase, sans-serif font. The letter "V" is replaced by a stylized symbol of three horizontal wavy lines. The logo is centered within a large, solid magenta circle.

ORIVÄSI

Hyvinvointi- ja turvallisuuksuunnitelman 2023-2025 toteutuminen

17.6.2024

1. Elintavoilla fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia

- I. **Lisätään lasten, nuorten ja perheiden ruokailoa ja parannetaan ruokatottumuksia** (mm. ateriapalveluihin saatu sydänmerkkikriteerit, kouluille ja päiväkodeille haettu ruokadiplomit, teemapäivät, ruokakasvatuksen kehittäminen varhaiskasvatuksessa, kasvisruokavaihtoehto kouluilla, yhteistyö järjestöjen kanssa (mm. Martat, Sydänyhdistys))
- II. **Parannetaan ikäihmisten toimintakykyä sekä panostetaan yksinäisyyden torjuntaan** (mm. järjestetty erilaisia tilaisuuksia, tapahtumia ja retkiä, tarjottu edullisia tai maksuttomia osallistumis- ja harrastusmahdollisuuksia (mm. yli 75 vuotiaat maksuton liikuntahallin/uimahallin käyttö), liikuntaneuvonta, yhteistyö järjestöjen kanssa mm. kulttuuriluotsitoiminta käynnistyy v. 2024, ikäihmisten ravitsemussuositukset ja toiveruokapäivät asumisyksiköissä)
- III. **Edistetään kuntalaisten mielenterveyttä** (mm. mm. lasten ja nuorten sosiaalisten ja tunnetaitojen vahvistaminen varhaiskasvatuksessa ja kouluissa, positiivinen pedagogiikka kasvatuksen ja opetuksen painopistealueena, koulukiusaamisen ja koulupudokkuuden ehkäisy, yhteisöllisen opiskeluhuollon vahvistaminen, hyvinvoinnin vuosikellon käyttö lasten ja nuorten palveluissa, henkilöstön nepsy-osaamisen lisääminen).
- IV. **Liikunnallisen elämäntavan tukeminen** (mm. monipuoliset liikuntapaikat/reitistöt, monipuolista ohjattua toimintaa, ”höntsyryhmät”, edulliset ja maksuttomat liikuntaharrastukset, välinelainaus, tiedotus)

2. Osallisuus ja vaikuttaminen

- I. **Vaikutetaan EVA-menettelyn (päätösten ennakoarviointi) kautta** (kirjallinen ohje ja toimintamalli päätösten vaikutuksien ennakoarvioinnista v. 2025)
- II. **Sosiaalisen osallisuuden edistäminen** (mm. vertaisohjaajatoiminnan ja luotsitoiminnan kehittäminen (Kulttuuriluotsi v. 2024), kumppanuuspöytätoiminta käytössä, osallistuvan budjetoinnin kehittäminen, eri osallistumismenetelmien käyttö mm. kulttuuria/liikuntaa/ravitsemusta koskevassa suunnittelussa (osittain jo toteutuu), kohtaamispaikkojen ja vapaaehtoistyön koordinoinnin kehittäminen yhteistyössä 3. sektorin kanssa (yhteistyö SPR:n kanssa v. 2024), erityisryhmien sosiaalisen osallisuuden tukeminen (mm. perintövarat), matalankynnyksen tapahtumatarjonta ja siitä tiedottaminen)
- III. **Yhteiskehittämisen menetelmien hyödyntäminen** (mm. kokemusasiantuntijoiden ja asiantuntijaraatien mukaan otto palvelujen kehittämisessä aiempaa enemmän v. 2024-2025)

3. Turvallinen elinympäristö

- I. **Vähennetään lapsiperheiden eriarvoisuutta** (mm. edullinen/maksuton harrastustoiminta/retket/leirit (mm. Suomen harrastamisen -malli), ilmaiset kokoontumistilat käytössä, pienten koululaisten koulujen loma-aikaan tapahtuvaa ilmaista kerhotoimintaa kehitetty)
- II. **Edistetään lähiympäristön kehittämistä esteettömäksi, turvalliseksi ja liikkumiseen sekä osallisuuteen kannustavaksi** (mm. esteettömyyssuunnitelman toimenpiteiden toteuttaminen, kävelyn ja pyöräilyn kehittämisohjelman päivitys v. 2023, lähivirkistysalueiden ja retkeilyreittien kehittäminen hankkeiden avulla sekä tiivis yhteistyö 3.sektorin kanssa)
- III. **Vähennetään päihdeongelmia** (mm. ehkäisevän päihdetyön kehittäminen, päihteettömyyteen liittyvä viestintä ja asennekasvatus (mm. teema-päivät/luennot, kampanjat, vanhempainillat, työntekijöiden jalkautuminen nuorten keskuuteen, päihteettömät tilaisuudet), A-killan päivätoiminnan/vertaistuen tukeminen (tarjotaan toiminnalla maksuttomat tilat))
- IV. **Turvallinen ja viihtyisä asuinympäristö** (mm. puistojen ja yleisten alueiden siisteys ja esteettömyys, katujen sekä kävely- ja pyöräteiden kunnossapito ja valaistus, viihtyvyyden lisääminen mm. viheristutuksin, ilkkivaltaan puuttuminen)
- V. **Turvallinen liikenneympäristö ja onnettomuuksien vähentäminen** (kampanjat, tilaisuudet ja tiedotus yhdessä muiden toimijoiden kanssa (mm. liikenneturva), mopoilukulttuurin kehittäminen turvallisemmaksi, kaupungin liikenneturvallisuuksivujen päivittäminen, liikenneympäristön turvallisuusparannukset)

4. Vaikuttavat palvelut

- I. **Parannetaan palveluiden saatavuutta, saavutettavuutta ja yhdenvertaisuutta** (mm. saatavissa digitaalista lähitukea, palveluista/tapahtumista ym. tiedottaminen monikanavaisesti, asiointipisteen kehittäminen, sisäisen joukkoliikenteen ja kutsuliikenteen turvaaminen, rakennettu digitaalisia palveluita (mm. palvelutarjottimet, sähköinen perhekeskus))
- II. **Otetaan käyttöön vaikuttavia toimintamalleja ja menetelmiä** (mm. henkilöstö ottaa käyttöön asiakastyössä tutkimukseen perustuvia ja vaikuttavia toimintamalleja ja menetelmiä, mm. neuvokas perhe, arkeen voimaa, IPC-ohjausmenetelmä, kulttuuri-/liikuntalähete)
- III. **Kehitetään asiakaspalauttejärjestelmien/asiakaskokemuksen keräämistä ja tulosten hyödyntämistä** (mm. kyselyt, asiakasraadit/foorumit, digitaaliset palautteenanto kanavat)

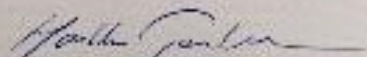

**VUODEN 2022
KUNNIAMAININTA**

Oriveden kaupunki

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos
on myöntänyt Oriveden kaupungille
vuoden 2022 kunniamaininnan ansiokkaasta
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöstä (HYTE) kaupungissa.

Helsingissä
24.11.2022

Markku Tervahauta
Pääjohtaja

 Terveysten ja
hyvinvoinnin laitos

ORIVÄSI

KIITOS!

Hyvinvointijohtaja Tuija Peurala

17.6.2024